

אגף א' לפיתוח פדגוגי

אתר אגף פיתוח פדגוגי << כיתה הפוכה וסרטונים >> **חינוך מחבר עולמות** << פדגוגיה דיגיטלית

פדגוגיה דיגיטלית

מודל הכיתה הפוכה ויצירת סרטונים

מאת אפרת מעטוף וענבל נגיב

בפוסט זה נעסוק במודל הכיתה הפוכה ויצירת סרטונים.

מהו מודל הכיתה הפוכה?

בניגוד ללמידה המסורתית בה שלב ההקניה מתבצע בכיתה והתלמידים מתבקשים לקרוא בבית טקסט ולוונני ו/או לתרגל את החומר באמצעות מענה על שאלות. במודל "הכיתה הפוכה", מתבצע שלב ההקניה בבית, באמצעות צפייה בסרטון וידאו קצר המסביר את הדברים.

המורה שולח אל התלמידים סרטון והתלמידים צופים בו לפני השיעור, במקום שיעורי הבית הרגילים. התלמיד כמובן יכול לבחור האם לצפות בסרטון בבית או בהפסקה. מאחר והתלמידים עברו את שלב ההקניה טרם השיעור, מתפנה הזמן במרחב הכיתתי לצורך עיסוק מעמיק בחומר, כגון: הכולל מתן הבהרות, דיונים, פעילות חקר ומתן מענה אישי לתלמידים מתקשים ו/או חזקים.

יישום מודל הכיתה הפוכה אינו חייב להיות טוטאלי. אין צורך לעשות שימוש במודל לאורך כל השנה ולצורך למידת כל הנושא. אלא ניתן לשלב את השימוש במודל ביחידות בהן הוא מתאים. דוגמה ליישום מודל הכיתה הפוכה ניתן למצוא בפוסט שכתב אביב צמח, בו הוא מתאר את התהליך שעבר על כיתתו בעת יישום המודל.

יתרונות מודל הכיתה הפוכה:

ראשית, העברת שלב הקניית הידע לבית חוסכת לא מעט זמן בכיתה. למעשה סרטון של 5 דקות חוסך לפחות 20 דקות בכיתה. זאת מאחר ובכיתה ישנן הסחות דעת, בקשות לחזרה ועוד.

יתרון נוסף הוא בכך שצפייה בסרטון בבית מאפשרת לתלמיד לחזור על הצפייה מספר פעמים, ככל שיחפוץ, כך שלא יחמיץ דבר מהמאמר ואף יוכל לכתוב הערות או תקציר בקצב שלו. חשוב בעיקר כאשר מדובר בתלמידים חלשים או תלמידים ששפת הלימוד איננה שפת האם שלהם. הסרטון יכול לשמש תלמידים המתכוונים לבחינה או תלמידי שנעדרו מהשיעור, כך שגם בעתיד התלמיד יוכל לשמוע את התכנים ממקור ראשון.

המודל על שני שלביו - שלב הצפייה ושלב התרגול בכיתה, מזמן הוראה שהיא מותאמת אישית מבחינת קצב הלמידה. כך יכול המורה לתגמל תלמיד חזק באמצעות מתן סרטון מתקדם יותר לצפייה בבית או משימה מאתגרת יותר לזמן בכיתה. ולחזק תלמיד חלש באמצעות מתן סרטון הסבר נוסף סביב אותו הנושא בו הוא מתקשה או זמן הנחייה אישי במסגרת זמן העבודה בכיתה.

הזמן המתפנה, בו התלמידים שקועים בלמידה פעילה בכיתה – אישית או בקבוצות, מאפשר שיפור האינטראקציה בין המורה ללומדים, המורה פנוי כעת יותר לעבור בין הלומדים ולתת לכל אחד את היחס האישי לו הם זקוקים. טפיחה על השכם, מילת עידוד, שיחה קצרה – זמן זה מאפשר גם לתלמידים שיש להם נטייה "להעלם" בכיתה לפרוח.

חסרונות מודל הכיתה הפוכה:

השימוש במודל מחייב את התלמיד להיות תלוי בטכנולוגיה לצורך שלב ההקניה. הדבר עלול להיות בעייתי כאשר מדובר בתלמידים שאין ברשותם מחשב או טלפון חכם. לכן, מומלץ שהמורה יציין בפני תלמידי הכיתה מהן האפשרויות של מי שאין לו גישה לאמצעי קצה מתאים. כמו למשל, צפייה בסרטון בחדר המחשבים או בספרייה. גם צפייה בסרטון לימודי מהווה שיעורי בית. בניגוד להרצה פרונטאלית בכיתה בה התלמיד הוא מאזין מעצם הישיבה בכיתה, צפייה בסרטון מאפשרת לתלמיד להפסיק את הצפייה בסרטון בכל רגע נתון. כדי לוודא שהתלמידים אכן צפו בסרטון, ניתן להגיש להם אותו לצפייה ב-ZAPTION (או כלי אחר המאפשר יצירת סרטון אינטראקטיבי) – ולשלב במהלך הצפייה או בסיימה שאלה המתייחסת לתוכן, או הזמנה להציג תובנה או בקשה להבהרה לגבי התוכן. הצפייה העצמאית בסרטון עלולה להביא לכך שהתלמיד יחוש בחסרונן תיווך המורה. גם כדי לפתור קושי זה ניתן להיעזר בכלים ליצירת סרטונים אינטראקטיביים המאפשרים להוסיף לסרטון הערות, מקורות למחשבה ועוד. כל תוכן שנוסיף יתווסף בדיוק בנקודת הזמן המתאימה על גבי הסרטון. כך שאף על פי שצפיית התלמיד היא עצמאית, הוא עדיין נהנה מהכוונת המורה.

לא כל התלמידים יתחברו מיד לדרך בה פועל המודל. חלק מהתלמידים יזדקקו לזמן ארוך יותר של הסתגלות לדרך החדשה.

החיסרון האחרון והמשמעותי ביותר הוא סוגיית הכנת החומרים. מורה הניגש ליישום המודל בכיתה נדרש להכין כפולה של חומרים לאותה יחידת לימוד: הרצה, אשר תוגש בסרטון ופעילות לימודית אשר תערך בזמן שהתפנה בכיתה.

חשוב להדגיש כי השימוש בסרטונים אינו מייתר את המורה. במודל זה המורה הוא משמעותי מאוד – משום שבניגוד לתפקיד המסורתי של העברת ידע בלבד, אותו ניתן להשיג גם באמצעים אחרים שאינם תלויים במורה, כאן המורה הוא האחראי להתנעת התהליך המתרחש בכיתה והכוונתו – לאינטראקציה של התלמידים עם החומר ובינם לבין עצמם.

לסרטוני הקנייה שלושה יישומים מרכזים בהוראה המתבצעת במודל הכיתה הפוכה:

- פתיח – במודל הכיתה הפוכה נעשה שימוש בסרטוני ההקניה בפתיחת נושא, כך שהתלמיד צופה בבית בסרטון הכולל את התוכן התיאורטי ועל בסיס הידע שרכש מתוך הצפייה בסרטון, תתקיים מאוחר יותר הלמידה בכיתה (דיון, תרגול וכו').
- חזרה - סרטוני ההקניה יכולים לשמש את התלמידים לצורך חזרה על חומר הלימוד, בעת ההכנה לבחינה.
- הערכה חלופית - מורים יכולים להציע לתלמידיהם ליצור בעצמם סרטונים אשר ישמשו את חבריהם לכיתה. התלמידים יחקרו נושא נבחר אשר טרם נלמד בכיתה, בהנחיית המורה כמובן - הסרטונים שנוצרו ואושרו על ידי המורה כמתאימים ישמשו כסרטוני הקנייה עבור החברים לכיתה ויהוו בסיס לשיעור המשך אשר יתקיים בכיתה. למעשה מדובר בשדרוג של סיכום החומר על גבי נייר, רק שבאופן זה מתרגל התלמיד מיומנויות נוספות, משום שהוא נדרש להתאים את התוכן לאמצעי ההגשה (הסרטון).
- לצורך השלב הראשוני של יישום המודל, שלב הצפייה בסרטון, יכול המורה לעשות שימוש בסרטונים ממספר סוגים ומקורות:

מקורות:

- סרטון קים ברשת – ניתן להיעזר במאגרי סרטונים קיימים, בהתאם לתחום הדעת.
- סרטון שנוצר על ידי המורה – מורה יכול ליצור סרטון בעצמו.
- סרטון שנוצא על ידי תלמיד/ים - סרטון אשר נוצר על ידי תלמיד/ים, כמשימה להערכה חלופית.

סוגים:

- סרטון אנימציה
- סרטון סמן – צילום וידאו של מסך המחשב
- סרטון שצולם באמצעות מצלמת וידאו (או באמצעות הטלפון הנייד)
- סרטון אינטראקטיביים – הוספת שכבות לסרטון קיים.

דגשים ליצירת סרטון

- במידה והחלטתם ליצור סרטון בעצמכם, חשוב לשים את הדעת למספר נקודות:
 - שיתוף ברשת – בעת בחירת הפלטפורמה בה יתפרסם הסרטון, יש להתייחס למידת הפרטיות / ציבוריות שמאפשרת הפלטפורמה. כך למשל נבחר האם להעלות את הסרטון לרשת היוטיוב או לאתר סגור המיועד רק לתלמידי הכיתה. מומלץ לבחור בפלטפורמה שהיא נגישה לצפייה גם באמצעות הטלפון הנייד.
 - אורך הסרטון – על הסרטונים להיות קצרים וממוקדים, באורך של עד ל-7 דקות. *** לצורך הפיכת הכיתה ניתן לעשות שימוש גם קבצי אודיו. אך אלו חייבים להיות קצרים מאוד – לא יותר משתי דקות.
 - רקע משתנה – כדי ליצור עניין ולמנוע איבוד קשב, חשוב שהרקע ישתנה, אך לא יותר מידי.
 - סגנון הגשה – חשוב להקפיד על דיבור חזק, ברור, מדויק וכריזמטי – מומלץ שלא לחשוב מתוך כדי הקלטה, אלא לנסח מראש את דבריכם. אך הימנעו מדיבור מונוטוני ואל תקראו מהדף.
 - מומלץ לעשות שימוש במיקרופון ייעודי ולא להשתמש במיקרופון המובנה במחשב.
 - מומלץ לכלול בסרטון המחשות וויזואליות - מפות, תמונות וכו'.
 - הקפידו לעשות שימוש בתכנים מקוריים – אל תשלבו סרטונים שמצאתם ברשת, שלבו תמונות ממאגרים פתוחים.
 - הקפידו להציג בכל שקף את הרעיון המרכזי עליו אתם מדברים, כדי שתלמיד שמחשבתו נדדה יוכל לחזור ולהתמקד בדבריכם.
 - לאחר שיצרתם סרטון צפו בו וודאו שדבריכם ברורים ושלא מופיעות בו טעויות.
 - הקפידו לתת לסרטון שם ברור, המתייחס לתוכנו.

הפוסט הוא תוצר של הרצה מקוונת מטעם המזכירות הפדגוגית, שניתנה בתאריך 11/08/2015 על ידי אפרת מעטוף וענבל נגיב לקהל מדריכים ומורים.

המזכירות הפדגוגית

פיתוח פדגוגי
אמנויות
מדעים

מורשת
חברה ורוח
שפות

”כל ידע

שאינו מוליד
שאלות חדשות
גווע עד מהרה
מאבד את
החום החיוני
לחיים”

ויסלכה
שימבורסקה